

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Fe pošti prejemam velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemam velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravištvu (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvenredni nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 288.

V Ljubljani, v sobota 14. decembra 1889.

Letnik XVII.

Državni zbor.

Z Dunaja, 12. decembra.

Levičarji pa češko državno pravo.

Kdor je danes poslušal obravnave državnega zbora, bil bi skoraj mislil, da biva v Pragi v dvorani deželnega zbora češkega, ne pa v državno-zborski palači na Dunaji. Vse razprave in vsi govori so se namreč sukali edino le o dogodkih na Češkem in o češkem državnem pravu, ki levičarske poslance tako srbi, da so že v prvi seji 3. t. m. ministerskega predsednika interpelovali, kako vlada sodi o tem pravu? To vprašanje stavili so izenako zvijačnih namenov, kakor so bili nekelej farizeji vprašali Kristusa, sme li se cesarju davek dajati ali ne? Ako namreč vlada odgovori, da je češko pravo opravičeno, imajo levičarji navidezen vzrok izstopiti iz državnega zbora; ako bi pa vlada ne priznavala tega prava, izstopiti bi morali po mnenji nemških liberalcev poslanci češki, ker so se prišedši v državni zbor zavarovali proti temu, da bi se s svojim vstopom odpovedali državnemu pravu češkemu. Na vsak način se ima torej grof Taaffe po njihovi sodbi vjeti v njihovi precep; zato komaj čakajo odgovora na gori omenjeno Plenerjevo interpelacijo. Ker je pa že prešlo osem dni, ne da bi bila vlada kaj črhnila, za to so se danes z vso silo v njo zaganjali ter jo stiskali in pestili: „Odgovori!“

Priliko k temu jim je dal predlog budgetnega odseka gledé začasnega pobiranja davkov. Izprva so levičarji sedanji vladi odrekli davke, ali pozneje so prišli do spoznanja, da ni pametno državi odrekati za upravo potrebnih sredstev, ob enem pa neprenehoma prežati po ministerskih sedežih. Zato so nekaj let sem glasovali za proračun in zlasti začasnemu pobiranju davkov pritrjevali brez ugovora. Letos pa je prišlo drugače; že v budgetnem odseku so se levičarski poslanci izpodtikali nad tem, da vlada prepozno sklicuje državni zbor in da vsled tega ni mogoče državnega proračuna rešiti pravočasno; današnji liberalni listi pa so naznanjali, da se o tej priliki tudi v zbornici prične obširna razprava.

To se je res tudi zgodilo; poslanec Steinwender je v imenu svojih tovarišev naznanjal, da ne glasujejo za pobiranje davkov, ker je vlada tako pozno predložila državni proračun, da je pravočasna rešitev njegova nemogoča, kar je po njegovi misli neustavno kračenje pravic državnega zbora. Še bolj se je pa vlada njemu in njegovim tovarišem zamerila s svojim ravnanjem proti Nemcem na Češkem, ki so bili prisiljeni izstopiti iz deželnega zbora. Če pojde tako naprej, sklepal je Steinwender, bodo morali Nemci pretresati drug za nje veliko bolj pomisljivi izstop!

Za njim je govoril nemško-narodni poslanec Türk, ki ne more ust odpreti, da ne bi pohrustal nekoliko židov. Očital je vladi sovraštvo do nemško-narodne stranke, ki jo je pripravilo, da je razrušila „šulferaju za Nemce“ in „nemško-narodno društvo“. Prvemu se je očitalo, da je prestopil svoja pravila in se vtikal v politična vprašanja; politično društvo pa se je pregrešilo, ker je Türku izrazilo svoje zupanje in ker razširja sovraštvo in zaničevanje zoper žide. „Človek žida ne sme več po strani pogledati,“ — rekel je Türk, — „sicer že pridiguje sovraštvo in zaničevanje proti njemu. Na ta način se ti ljudje stavljajo vladi na stran in niso več enakopravni, ampak privilegovani državljani.“ Konečno naznanja, da on in tovariši njegovi, Fürnkranz, Kaiser, Ursin in Vergani ne glasujejo za pobiranje davkov.

Tretji govornik je bil Plener, ki je v obširnem govoru razpravljajal zahteve Nemcev na Češkem, ki se ne bojuejo samo za svoje, ampak za pravice vseh Nemcev v naši državi. Napetost na Češkem je bila že prej velika, zdaj se je še pomnožila, ker se je sprožilo vprašanje gledé državnega prava češkega, po katerem naj bi imela dežela češka svoje posebne pravice. Narodno nasprotstvo bi se bilo veliko laglje poravnalo, — pravi Plener, — če bi Čehi pri vsaki priliki ne bili poudarjali svojega državnega prava. Govornik graja vlado, da je v prestolnem govoru leta 1879 priznavala češko pravo, in omenja resolucije deželnega zbora češkega, s katero je opra-

vičeval prestop na dnevni red preko mladočeške adrese, češ, da je vsled tega zopet nastalo vprašanje, ali velja v Avstriji edino le ustava, ali pa tudi takomenovano češko pravo? Zato prijemlje in stiska vlado, naj skoro odgovori na to vprašanje, da se bo vedelo, imamo li v Avstriji še cesarsko vlado, državno vlado, ki smatra za svojo dolžnost, ustavo proglašati za edino veljavno javno pravo, ali pa se je vlada že tako močno upognila pod jarem strankarskih razlogov, da se oklepa stališča, na katerem je stal češki deželni zbor s svojimi sklepi z dné 9. novembra t. l. Vlada je posameznim strankam državno-zborske večine odjenjevala, pa je s parlamentarnim mešetovanjem dospela do posebno nevarnega trenutka; avstrijska ustava ni nobena zamenja za ohranitev kakega ministerstva, ona stoji previsoko, da bi bila cena, s katero bi grofa Taaffeja in njegove tovariše obdržali na ministerskih sedežih. Plener se dalje izpodtika nad češkim deželnim zborom, ker je zavrgel volitve nemških poslancev, ki se niso hoteli udeležiti zborovanja, ter se huduje nad vlado, da je volitve razpisala v pozimskem času. To se je zgodilo samo iz nagajivosti do nemškega prebivalstva, ki ga je vlada tudi s tem razkačila, da je grofa Thuna izbrala za cesarskega namestnika. Čehom je vse dovolila: premembo volilnega reda, počehovanje vseh trgovskih zbornic, jezikovni ukaz in druge mogoče reči. Vspeh te politike je, da nas po celi Evropi milujejo, obžalujejo, ali se pa škodljivo veselje. Nepristranski opazovatelj naših razmer pa mora reči: Tako slabo se v Avstriji še ni vladalo, tako v notranjem naša država še ni bila razrušena, kakor sedaj. Zahteve čeških Nemcev so: uradno varstvo za nemško ozemlje na Češkem, narodna omejitev sodnijskih in upravnih okrajev, narodni oddelki pri raznih velikih uradih, kakor pri višjem deželnem sodišču, pri deželnem kulturnem svetu in deželnem šolskem svetu, vravnava šolstva za manjšino prebivalstva, posebne narodne kurije v deželnem zboru.

Levičarji so živahno ploskali svojemu voditelju, ki ga je pa dr. Rieger kratko, pa krepko zavrnil.

LISTEK.

Kritiška pisma.

VI.

Zapečatili, obljubili in prisegli smo „post tot discrimina rerum“ nekako pri zadnji večerji letošnjega deželnega zbora politiki vseh barv zgodovinsko-narodno solidarnost, ki ostane brez dvoma nerazrušljiva do bodočih deželnozbornih volitev, zgodovinsko slavo pa je uživala vže pred zadnjim svojim rojstvom. Ni čuda, da nam je prišlo nenadno in nepričakovano to najnovejše politiško rojstvo jednako betlehemskim pastirjem in da mu darujemo vsi brez izjeme svoje občudovanje, ter kličemo: „Slava po slovenskih nižavah in višavah vsem, ki so se zjediniili pod zastavo solidarnosti pri zadnji politiški večerji“, ako ostanejo zvesti temu politiškem „menu“, vsaj do prvega zajuterka „na vilice“, s katerim se pričinja navadno vsako javno zasedanje.

Da ni bilo pri tej zgodovinski večerji brez tragičnih prizorov, je naravno.

Ko je občudoval pisalec teh vrst posamezne epizode tega našega najnovejšega sporazumljenja za

skrivnostnimi kulisami, je bil ginjen do mazineca, kajti sodil je, da zre slovensko Rütli, a zopet drugi trdijo, da so bile le Dantejeve vice, kjer trepečejo spokorjenci.

Pred deželno-zborskimi volitvami smo bili razkropljena čreda, a zdaj smo se spojili pod jedno streho vsaj za šestletno dōbo, in takova pokora zadostuje za marsikatero dosedanje storjeno pregreho in nedoslednost.

Potem naj pa trdi in toži kedo, da smo Slovenci v istini tako svojeglavni in trmasti, kakor se govori in piše o nas in da nemamo domače zgodovine, iz katere bi se kovale brez truda tragedije, — ali pa melodrame, kakor kedo hoče.

Navzlic vsej tej domači tragikomediji Slovenci nesmo brez sladkih nad in želj za bližnjo bodočnost.

Vlada je prištedila letos pri našem ravnopravnostnem postu nič manj kot jeden milijon goldinarjev, katere namerava investirati v bodoče naše narodnostne zahteve, saj je uverjena, da se ne bomo zadovoljili samo s svojo domačo solidarnostjo, temveč da bomo izkušali pridobiti si odškodnino za njo v državnih menicah, ki se ne bodo podaljševale od leta do leta, kakor je bilo doslej — v „modi“, temveč da se realizujejo „in visu“.

Da naša ravnopravnostna teorija, po kateri si hočemo prisvojiti nekaj tisočakov za narodno omiko, ni napačna, izpričuje nam najbolje izjava vojnega ministra, ki tudi investuje leto za letom milijone v nove topove, v repetirke raznega kalibra in v vojaške hlače ter tudi povrhu, da se taki izdatki smejo smatrati kot kapital, ki obrestuje izvrstno svojo glavnico.

In ako so takove denarne operacije varne na hipotekah, ki se preminjajo kakor dnevi v tednu, tudi izdatki za naše zahteve, ki so vže štirideset let nepremisljive in jedne in iste, ne bodo izgubljeni, kajti obrestovali se bodo v hvaležnosti naši od roda do roda, vsaj tako dolgo, da nam Nemci in Italijani ne eksproprijujejo popolno narodnosti iz zemlje slovenske.

Vendar bi ne govorili resnice, ko bi trdili, da se niso v teku let, ko se je izluščil vesoljni svet iz svoje prvotne izvirnosti in najivnosti, in ko je postala vže nemoderna najlepša Pindarova oda, izpremenile in modernizovale tudi naše reve in zahteve. Dočim smo zahtevali doslej le idejalne „circenses“, nekaj politiške zabave in priznanje čisto priprostega našega naslova slovenskega, postajamo od dne do dne vedno bolj praktični in poželjivi. Prepričali smo

Poudarjal je, da večina ustave ni izpremenila, pač pa je levica izpremenila nekatere bistvene določbe, ko čeških poslancev ni bilo v zboru; vzeli so deželni zborom pravico v državni zbor voliti svoje zastopnike; ravno tako so naredili deželni volilni red in vso ustavo brez njih, ki morajo zdaj voljno trpeti. Nemci so pod varstvom ustave, zakaj se je torej ne poslužujejo, ako se jim kje godi kaka krivica? Ali se more od vlade več zahtevati, kakor da varuje ustavo? Desnica ni zahtevala, naj se odpravi ustava, in je večkrat poudarjala, da jo hoče premeniti le po postavnem potu; te pravice pa ji vendar nihče ne more odrekat. Nismo taki Kitajci, rekel je Rieger, da bi verovali, naj ta ustava brez zboljšanja traja morda 5000 let! Vaši predlogi v dež. zboru zahtevajo premembo ustave, katere pa ne gré enostransko izpreminjati. Če Plener trdi, da ne gré žaliti dva milijona Nemcev, on dostavlja, da gré še veliko manj žaliti Čehe, katerih je na Češkem, Moravskem in v Šleziji 6 milijonov. Krivično je očitati grofu Taaffeju, da varuje češko pravo; on v tej zadevi še ni ničesa storil, državno pravo češko bilo je pred njim in bo obstalo za njim, in če bi prišla danes levičarska vlada na krmilo, tudi ona ga ne bo odpravila, ker je za njim 6 milijonov Čehov, ki se ne dajo popihati. Dalje govornik poudarja, da ne gré državnemu zboru soditi o deželnem zboru češkem in da so Nemci sami krivi, ako se na Češkem še ni doseglo sporazumljenja med Čehi in Nemci, ker so trdovratno odbijali vse dotične ponudbe. Ako se hočeta dva sporazumeti, morata vsak nekoliko odjenjati, da se konečno zjedinita na srednjem potu. Ali Nemci tega nečejo; oni hočejo vse le zá-se imeti, zato se ne morejo sporazumeti!

Rieger ni bil pripravljen govoriti, ker se ni nikomur sanjalo, da se prične kaka razprava, vendar pa so njegove odkritosrčne besede napravile velik vtis.

Za njim je govoril še mladočeški poslanec dr. Engel, ki je prišel tudi do sklepa, da on in njegovi tovariši ne glasujejo za pobiranje davkov.

Ker je zbornica želela danes rešiti vsaj to točko dnevnega reda, bil je sprejet konec razprave, ali poslanec Vergani je zaradi Anzengruberjevega pogreba nasvetoval konec seje in ker so z levičarji glasovali tudi mnogi poljski in češki poslanci, bila je ob poludveh popoludne seja zaključena.

Dné 13. decembra.

Pri mnogih ljudeh velja prazna vera, da števila 13. in petek ne prinašata sreče; ali danes v petek 13. decembra imela je desnica državnega zbora posebno srečen dan. Ministerskemu predsedniku se je zdelo potrebno odgovarjati na včerajšnje napade poslanca Plenerja in je z nekaterimi hudimi udarci, ki so z vso silo padali na levičarje, srečno zvršil svojo nalogo. Čas mi ne pripušča, da bi se obširneje pečal s tem govorom, in bodem o njem, kakor tudi o govoru poslanca Žačka natančneje poročal pozneje, za zdaj le ob kratkem omenjam, kako se je vršila današnja seja. Za ministrom je skušal Plener zavračati udarce ministerskega predsednika in poslanca Riegerja, pa se je slabo branil, dasi so mu ploskali njegovi privrženci. Smešno je bilo videti, ko je hotel dr. Riegerju iz njegovega govora dokazati, da vlada s češkim klubom obrav-

se namreč, da se nam posuše brez materialnega zaščitja prej ali pozneje tudi najbolj nežne modrice in vile naše, ki zmrzujejo vedno bolj in bolj, odete le s pesniškim navdušenjem naših nadepolnih pevcev, dočim mi navadni realisti zahtevamo tudi podstrešje in zaščitje ter vsakdanjo hrano vediti in modrici naši.

Zaradi tega se čuje izmej sladkootožnih pesni naše rodoljubne lirike večkrat tudi mogočni in prozajski — „bas crescendo“, ki zahteva: „panem et circenses“.

Ta mogočni glas rimskega naroda, ki je pretresal nekelej rimski kapitol, da so se zibali kurliški sedeži vlade, udomačuje in razširja se od dné do dné vedno bolj tudi pri nas. Ginjeni smo bili nekelej do solz, ako si je upal zaklicati kedo javno: „Živeli Slovenci!“ in dejali smo: „Takovih mož potrebuje slovenski narod, izvolimo ga za prvaka!“ Dandanes so izgubili „živio“-klici svoj nekelej kurz, a toliko bolj pomenljivo je materialno vprašanje naše, katerega pa ne reši nikedar naš akademiški boj za zračne idejale. —

„Panem et circenses, utile dulci“, naj bo do doči program slovenski. Pseudonim.

nava zaradi odgovora na Plenerjevo interpelacijo, in je dr. Rieger zahteval, naj mu navede dotične besede o njegovem govoru. Plener je prebiral stenografski zapisnik, baron Sommaruga mu je podal še svojega in zaznamoval dotični odstavek, ali Plener tega, kar je trdil, ni našel, ter je jecljaje med glasnim posmehom desničarjev odležil stenografski zapisnik.

Ker je bila vsled ministrovega govora razprava zopet odprta, predlagal je poslanec Jan vnovič konec obravnave, ki je bila sprejeta s 131 glasovi proti 126, dasiravno so z levičarji glasovali Mladočehi, južni Tirolci in Coroninijevci.

Govorila sta na desnici dr. Žaček, na levi pa dr. Russ, in konečno še poročevalec doktor Kathrein. Žaček je neusmiljeno bičal Plenerja in dokazoval čudno obnašanje njegove stranke. Russ je sicer skušal braniti stališče svojih levičarskih tovarišev, pa je imel smolo, kakor pred njim Plener. Nekoliko več o tem poročam jutri. Pri glasovanju predlagal je Kaiser, naj se glasuje po imenih, pa ni našel zadostne podpore. Ko je pri § 2. govoril še Kronawetter, bil je celi predlog sprejet s 139 glasovi proti 88.

Za tem predmetom je bil rešen zakon, ki podaljšuje dosednji donesek za Najvišji dvor za novih 10 let, in zakou, s katerim se odveza zemljiških pravic špitske občine na soltskem otoku oprošča pristojbin. Še-le potem je prišel na vrsto mornarski red, o katerem med sklepom tega poročila govori dr. Zucker.

Ob treh popoludne je bila seja končana. Prihodnja seja bo v ponedeljek 16. t. m. ob 11. uri dopoludne.

Želje in nameni našega obrtništva.

Boj za obstanek na vseh straneh. Da so nezdrave sedanje gospodarske razmere, dokazujejo mnoge tožbe nižjih stanov, posebno malih obrtnikov in poljedelcev, ki si z vsem trudom komaj toliko prislužijo, da morejo živeti in plačevati davke. Na eni strani se množi grozno bogastvo v rokah posameznikov, posebno židov, na drugi strani raste strašna revščina.

Krščanstvo je oprostilo delo zaničevanja v paganskih časih. Sin božji sam je s svojimi rokami posvetil delo. Zato pa bi se delo ne smelo tirati in siliti do krutega boja za obstanek, v katerem nimajo več veljave višje npravne postavbe. Ako veliki možje, kapitalisti, zatirajo delavce kot sužnje, da jim morajo z žuljavimi rokami pa lačnim želodcem množiti premoženje, pri tem pa se ne ozirajo na višjo versko-npravno nalogo življenja, katero imajo delodajalci in delavci, morajo se širiti one nezdrave socijalne ideje, ki so nevarne družbi in državi.

Naša liberalna dōba je v resnici zakrivila take razmere, katerih posledica je socijalna demokracija in njen boj proti obstoječemu redu. Te razmere so se razvile do sadu, odkar so izbrisali iz krščanske postavbe zapoved „moli in delaj!“ in odkar dobičkaželjni kapitalist ne pozna Gospodovih besedi: „Ljubi svojega bližnjega, kakor sam sebe!“

Gospodarski liberalizem je z lepimi besedami vpeljal divji boj za obstanek, ki se v navadnem življenju imenuje „prosta konkurencija dela“; zatrjeval je, da se bodo sposobnejši in spretnejši hitro dokopali do premoženja in boljšega življenja. Skušnja kratkih desetletij pa je pokazala trpko prevaro, ker zmagala sta le veliki kapital in brezozirna zvitost izsesavanja, katerima morajo trdne roke in bistro glavé darovati svoje moči za borno plačilo, mali samostojni obrtniki, poljedelci in srednji stanovi pa se pogrezajo v revščino. Ogromna večina prebivalstva dela tlako za denarne kneze in posebno za tuji kapital. „Liberalna“ prostost prisluzka naklada državi večja bremena, narode pa osrečuje z uboštvo. Ali ni tako? V čugave žepe pa gré vsako leto toliko milijonov obresti od državnih dolgov, katere je prej davčni vijak iztisnil delavskim stanovom, in v čegavih rokah se kopiči sad trudapolnega dela tisočeri rok? Odgovor je na jeziku. In liberalni duh ne dopušča delavcem niti toliko prostega časa, da bi zvrševali svoje krščanske dolžnosti.

Nekaj krivde pa imajo ljudje sami, ker niso zvrševali teh dolžnosti. Ko bi se bilo to zgodilo, gospodarski liberalizem ne bi bil v takem bujnem cvetju. Delavski stanovi bi se bili morali sklicevati na svoje npravne pravice, na krščanske dolžnosti ter se z zaničevanjem obrniti od kapitalizma.

S tem je v zvezi tudi židovsko vprašanje. Židje, kakor znano, ne delajo, temveč prežé po svoji talmudski morali le po dobičku, ki ga mu ponujata trgovina in spekulacija. In sedaj židovska zvitost gospodari in ukazuje na borzi, v trgovini, razprodaji zemljišč, v časopisji, sploh povsod, kjer kaj nese. Zato odpor!

Kakor velikanska reka, katere ni moči zaježiti, tako se pojavljajo želje po zboljšanju in premembah v vseh vrstah obrtništva, ki se hoče oprostiti dobrot obrtne svobode, konkurence in propada. Podpore in pomoči iščejo, in po pravici pri ljudskih zastopnikih v postavođajalnih zborih, oni po deželi pa zró tudi na tukajšnje svoje tovariše kot voditelje in prednje bojovníke za zahtevane premembe in pravice.

Pravo je zadel poslanec g. Klein v deželnem zboru, ko se je potezal ob jednom tudi za stavbinsko obrt; omenil naj bi bil tudi, da niso liberalci in njih somišljeniki, od katerih more naše obrtništvo in rokodelstvo pričakovati pomoči in podpore. Saj so celo nemški obrtniki in rokodelci dobro vedeli, kje imajo iskati istinitih prijateljev in zagovornikov svojih koristij. Dogodilo se je tudi v zadnji dōbi, da so dunajski obrtniki pri volitvah glasovali za nemško-liberalne kandidate, toda obrnili so se do čeških poslancev, naj bi bili v zbornici tolmač njihovih teženj in zahtev. Ti obrtniki so torej dobro vedeli, da bi njih nemško-liberalni poslanci morali zatajiti načela svoje stranke, ko bi hoteli v tej meri potegniti se zá-nje.

Gledé željâ in namenov ni bistvenega razločka med obrtništvo vseh avstrijskih narodov. Po vsem cesarstvu čutijo potrebo varstva za pošteno delo, obrambe posameznika proti brezozirni in zvití konkurenciji. Pri velikem shodu dunajskih obrtnikov v dan sv. Jurija tekočega leta slišale so se iste pri-tožbe in izražale jednake želje, kakor na shodu češkega rokodelstva in obrtništva v Pragi meseca marca. Povsod so se slišali ugovori zoper načela takozvanega liberalizma, ki je provzročil propad poštenega rokodelstva in izročil malega obrtnika razuzdani konkurenciji, boju na pest za obstanek.

Sedanja državnozbornska večina je pričela novo dōbo obrtniškega gibanja. A to je le pričetek; mnogo bode treba še storiti, predruđati in popraviti, da se bodo mogla domača rokodelstva razvijati na zdravi podlagi. Rokodelstvo in obrtništvo imata tudi pravico zahtevati, da se merodajni krogi ozirajo na njune koristi, ker sta poleg pojedelstva jedro naroda; vsaka njuna škoda ali nesreča je zajedno narodova škoda in nesreča. Naš obrtnik in rokodellec tudi po svojih vrlinah zaslužitá izdatne podpore, ker z marljivostjo in zmožnostjo dokazujeta življenja svojega moči.

Nova bolezen — nalezljiva kihavica.

Po vsi južnoiztočni Evropi razsaja zdaj nevarna nalezljiva bolezen, ki je bila tjà zatresena s Kitajskega in srednjeazijskih planjav. To je neobičajno huda kihavica, hripa ali nahod, ki se je zagnezdila v Sebastopolu, Batumu, Rostovu na Donu in zlasti v Tiflisu, kjer je obolela vsa vojaška posadka. Ta bolezen se nazivlje na Ruskem „činska hripka“, in se še nikoli tako silno ni pojavila, kakor baš letos, dasi se je prikazala že leta 1395., 1741., 1803., 1833., 1837. in 1847. V starih časih pripisovali so njen pojav nevarnim planetom in zvezdam-repaicam, kakor kolero in kugo, toda s kolero ni v nobeni dotiki. Nevarno se je pojavila ta bolezen leta 1847. v Londonu, kjer je zbolelo nad 250.000 ljudij. Bolezen ta se širi vsled nalezljivosti, toda njeno svojstvo je doslej še nepoznato. Pravijo, da nastane vsled prehlajenja in zapreči se, ako dihamo namesto skozi usta rajši skozi nos ter se gorko oblečemo. Skaženi zrak v sobah to bolezen v obče pospešuje. V Saljanu na Kavkazu pojavila se je najprej ta „činska hripka“ in ni je hiše brez bolnika. „Kazanski Listok“ iz Vjatke poroča, da je v tamošnjem duhovniškem semenišču zbolelo 60 oseb. Konečno so priobčile „Novoje Vremja“ vèst iz Tomska, da ondi razsaja „sibiriska groznica“, kakor domači ljudje nazivljejo to bolezen; kihavica ali „hripka“ se je torej razširila po vsi ruski državi in vrhu tega po zapadnih pokrajinah.

Toda ne samo na Ruskem, temveč i pri nas v Avstriji (v Galiciji in na Dunaji) in na Nemškem straši že ta nalezljiva bolezen. V Peterburgu je v

(Dalje v prilogi.)

poslednjih dneh zbolelo 160.000 ljudi. Vse vojaške bolnišnice so prenapolnjene, mnogo tovarn in delavnic so morali zapreti. Več mestnih oddelkov je opuščenih. Celó carja Aleksandra se je lotila ta bolezen, ki sicer baš ni nevarna, vendar učini človeka s svojimi boleznimi pojavi za vsako delo nesposobnega. A tudi carjevi otroci zboleli so za to boleznijo, ter je bil brzojavno poklican tje profesor Leyden iz Berolina.

Pomenljivo je zlasti, kar je o tej bolezni na nekem shodu rekel telesni zdravnik cesarjev, doktor Zdekauer, da je namreč ta bolezen predhod kolere, ki bode nastala prihodnjo pomlad. „Ko bi Bog dal, da sem se varal“, dostavil je dr. Zdekauer. Angleški listi pa imenujejo to bolezen „influenza“. Neki peterburški zdravniški list je že pred tednom opozoril zdravnike po Evropi: „naj se pripravijo na prihod „neprijatelja“, ki bode skoro prekoračil zapadne meje ter obiskal druge evropske dežele“. In v istini se je pojavila že ta bolezen na pomejnih mestih nemških; iz Vilne na pr. se poroča: „Tu je le malo rodbin, v kojih bi se ne bila pojavila kihavica ali „influenza“. Pouk na šolah je ustavljen, ker je po nekaterih razredih zbolelo 25 do 30 otrok, a tudi mnogo učiteljev je obolelo. Nekateri tovarne morali so zapreti, ker je polovica delavcev bolna. Povod epidemije se pripisuje nizki vodi, koja je dlje časa trajala.

Pri nas v Avstriji se je pojavila ta bolezen v Krakovem, v Lvovu in zadnje dni na Dunaji, ker je samo v dunajski občini bolnišnici zbolelo 25 zdravnikov, večinoma mlajših, in več družih oseb, a jim je že odleglo. Izmed strežajk so zbolele najbolj zdrave osebe. Na klinikah nazivljejo to bolezen „rusko bolezen“.

Slavni Botkin, svetovnoznani ruski zdravnik, ki je pred 10. leti obelodanil kugo v Veljanki, izrazil se je o tej novi bolezni nastopno: Bolezen, nazivljana kitajski nahod ali epidemična kihavica, ni sploh nahod, temveč samostojni pojav nalezljive bolezni, koja treba nazivljati infekcijonit. Ta bolezen je podobna nahodu, mrzlici ali lehjemu tifusu. Z vsemi ima nekaj skupnega, a se vendar loči od njih; v védi ji je odkazano posebno mesto. Mestni svet v Moskvi je sklical enketo zdravnikov, da preiskujejo to bolezen, ter je njih mnenje, da je bolezen nalezljiva, toda s kolero ni v zvezi. Zbolelo je do včeraj v Moskvi za to boleznijo 300.000 ljudi. Zdravniki imajo polno posla, ter primanjkuje zdravniške pomoči.

Iz Pariza nam pa dohaja vèst, da je ondi pred osmimi dnevi nastala v nekaterih skladiščih „Magazin de Louvre“ ta epidemija; zbolelo je doslej 450 oseb, med brzojavnimi in poštnimi uradniki pa 150 oseb za „influenzo“. Pariški zdravniki pravijo, da bode to nekaka vročinska bolezen in da ni epidemični nahod ali „influenza“. Preko Berolina se pa brzojavlja, da je več sto delavcev za „influenzijo“ zbolelo v špandavski puškarni in po berolinskih prodajalnicah, istotako v Gdanskem.

Ruski profesor dr. Filatov je pa poslal moskovskim „Roskijim Vjedomostim“ učeno razpravo o tej bolezni ter pravi, da je sicer nalezljiva in nadležna, toda brez vse nevarnosti in je samo posledica neugodnega vremena in da na Ruskem, kjer je zbolelo to jesen več milijonov ljudi, ni umrla niti jedna oseba. Pojavi trajajo pri nekaterih ljudeh dva ali tri dni. Prvi stadij je kratek in traja samo nekoliko ur, nastane pa potem velika onemoglost, glavoból, mraženje itd., dalje velika slabost, bolečine po vseh udih, vrtoglavost, dražljivost, nahod in kašelj. Mrzlica se napenja do 40 stopinj in traja 1—3 dni, redko 5—6 dni, potem nastane vročina po vsem životu, in bolnik zopet okreva in je popolnem zdrav.

Politični pregled.

V Ljubljani, 14. decembra.

Notranje dežele.

Cesar je predvčeraj dr. Riegra v zasobni avdienciji sprejel.

Na **Gališkem** postaja bada vedno večja. V okraji Bireza, posebno v občini Zohatynu je izbruhnila vsled lakote vročinska bolezen.

Steinwenderjev klub (nemško - narodna zveza) je imel začetkom zasedanja posvetovanje o političnem položaji. Skoraj vsi člani so se izjavili, da bodo prej ko mogoče iz državnega zbora izstopili. Srečno pot!

Hrvatski sabor je tudi v nadrobni razpravi nepremenjeno potrdil predloga o odkupu regalij.

Tisza je, kakor že poročano, strahú pred opozicijo obljubil, da bo predložil načrt predruženega zakona o domovinski pravici. Tisza se je postaral, jako postaral. Treba mu je hitro čelejšega in cesarju odločno udanega naslednika, inšče bo Kossuttovi stranki preveč vzrastel greben.

Vnanje države.

Obravnave mej **Vatikanom** in **angleškimi** pooblaščenecem se ne vrše tako hitro in ugodno, kakor se vatiškanski krogi začetoma nadejali. Anglija tirja, naj se škofu na Malti izroči sodstvo tudi za ono pokrajino blizu Tripolisa, katero namerava Anglija od sultana odkupiti. Francija temu oporeka, ker bi rada ravno tak protektorat za Afriko prevzela, kakor ga ima gledé Kitaja; svojo zahtevo podpira s primatom kardinala Lavigerieja. Toda Vatikan naglaša, da je Lavigerie le nadškof algirski in kartaški in se tedaj njegovo sodstvo ne more raztegniti na kraje, ki so od Francije politično neodvisni.

„**Novoje Vremja**“ je iz Belegagrada zvedela, da **srbske** oblastniije delajo **ruskimi** krošnjarjem velike sitnosti. List se temu čudi, konečno pa svetuje ruski vladi, naj s Srbijo sklene trgovinsko pogodbo.

Nemška vlada je zelo preplašena vsled stalno napredujočega socializma. Dne 11. t. m. so pri berolinskih ožjih volitvah v mestni zbor zopet štirje socialni demokratje zmagali. — Državni zbor je s 128 proti 111 glasovom sprejel predlog Kuenejev, po katerem se bodo bogoslovci vseh veroizpovedanj, ako bodo do 7. vojaškega leta napravili duhovske izpite, premestili v nadomestno rezervo ter oprostili vseh vaj.

Belgijski uradni list objavlja kraljev ukaz, ki imenuje novega komisarja za upravo nevtralnega ozemlja Moresneta. Iz tega smemo sklepati, da obravnave mej Belgijo in Prusijo zaradi razdelitve te deželice še niso končane in da dotična pogodba še dlje časa ne bo sklenjena.

Nizozemski kralj je skoraj popolnoma okreval. „Niederl. Ztg.“ piše: „Redkokdaj se je kaka bolezen tako ugodno izšla, kakor se je to zgodilo pri kralju. Pred letom dnij so že zdravniki obupali, danes je pa kraljevski bolnik že toliko krepak na duši in telesu, da more nemoteno in brez ovir vse svoje zasobne in vladne posle opravljati.“

V ponedeljek bo v **francoskem** senatu de l'Angle-Beaumont pravosodnega ministra Théveneta interpeloval zaradi duhovnikom ustavljenih plač. Kakor znano, zaplenila je republika cerkveno premoženje; zaradi tega pa duhovniške plače tudi niso nič drugega, nego neka mala odškodnina za oni rop in zaradi tega država nima pravice, ustavljati plače.

Rimsko mesto je **italijanski** vladi za november odpali obrok užitnine ostalo dolžno, ob enem pa so se mestni očetje izjavili, da morajo brez „narodne podpore“ takoj ustaviti najvažnejša stavbena dela. To bi samo na sebi ne bila nikakoršna škoda, kajti v Rimu je itak preveč praznih stanovanj; toda delavec ni v Rimu zaradi stavb, marveč se mora graditi zaradi delavcev.

Sultanovega fermana odstavek, ki govori o pomiloščenju **Krete**, slove: „Pomiloščenje velja za vse politične hudodelnike; izvzeti so oni, katere je obsodilo vojno sodišče, dalje vodje nemirov in konečno osebe, ki so zakriville navadne zločine.“ Ta ferman je napravil slab vtis tako mej krščanskim kakor tudi mohamedanskim prebivalstvom.

Bivši **brazilijski** cesar don Pedro je v ponedeljek sklical v Lisabon vse člane braganške hiše k posvetovanju, kaj naj sedaj stori. Večina mu je svetovala, naj se odpove na korist hčeri Izabeli, ta pa na korist najstaremu sinu, princu Pedru. Spozumljenje se še ni doseglo.

Izvirni dopisi.

Od Sv. Petra pri Mariboru, dné 12. decembra. Precéj dolgo so stali na čelu četi lavantinskih duhovnikov starosta mil. g. kanonik Marko Glaser; z mladeniškim pogumom so se ustavljali smrti, katera se jim je že večkrat oglaševala, — pa zdaj so se jej le morali udati. Dné 9. t. m., ob 10. uri zvečer, zatisnili so sivi, triinosemdesetletni starček svoje trudne oči. Velik zvon v stolpu je še isto uro naznanil vernim ovčicam, da so zgubili svojega pastirja, kateri jih je skozi šestinštirideset let s toliko požrtvovalnostjo in ljubeznijo vodil. Fara šentpeterska zgubila je svojega očeta, škofija svojega starosta.

Pogreb je bil velikanski, saj so rajniki tudi takega zaslužili. Mil. knezoškof sami, obdani od stolnega kapitola in blizu trideset duhovnikov in bogoslovcev, blagoslovili so truplo rajncega, katero se je na to preneslo v velikem sprevodu v farno cerkev. Tu so se opravile najprej mrtvaške molitve; antifone in psalme peli so gg. bogoslovci, lepo, razumljivo in čisto pravilno po rimskem obredniku. To posebno omenjam, ker pravilno koralno petje, če-

ravno je najlepše in najlože, se pri nas ne sliši kakor le v semeniški cerkvi, — drugod ga ne poznajo, ali če ga že morajo peti, ga tako lomijo, da se človeku ne priljubi, namesto da bi se za njega vnel. — Po končanih molitvah stopijo naš občeznani sloviti pridigar, mil. g. prelat Kosar, na leco in proslavljajo v priljudni, vsem v srce segajoči besedi rajncega kot „modrega“ moža, naslanjajoč se na besede sv. pisma: „Ne, leta ne storijo častiljive starosti...“ — „Dvakrat sem Ti, preblagi mi prijatelj, — tako blizu so začeli, — že venec spletal, zatega pri tvoji petdesetletnici mašništva, demantnega pri tvoji demantni maši; takrat si me sam povabil, danes me nisi vabil več sam, danes me je privabila sém ljubezen do tebe, da ti spletem še tretji, in sicer zadnji, mrtvaški venec.“ Zasluge rajncega sem omenjal že pri prejšnjih priložnostih, danes hočem le omeniti kratko njegovo modrost.

Zakaj pa smem rajncega imenovati modrega, in kaj stori človek, ki je res moder? On skrbi za to: a) da pošlje naprej dobra dela v večnost, da ga tam pozdravijo, ko stopi pred Sodnika; b) Moder človek živi vedno v spokornem dubu, sprejme rad vse, dobro in hudo, iz očetovske roke božje; c) on z veseljem in pogostoma sprejema sv. zakramente; d) molitev je njegova najljubša zabava. — Vse te lastnosti imel je naš rajnik, zatorej je bil v resnici „moder“ mož in je tudi umrl smrt pravičnega. Zadnje dni obiskali so jih večkrat g. kaplan; ko enkrat zapazijo, da stari gospod nekaj v roki drže, vprašajo jih, kaj tako vroče stiskajo. Pokažejo na to podobo Križanega, pod njim podobo Marijino. „Marije se držim in je ne izpustim“, — odgovorijo, — „gotovo me tudi ona ne bo zapustila; pred podobo Križanega pa opravljam duhovno sv. mašo, ker je drugače opravljati več ne morem. Njemu darujem vse svoje bolečine.“

Po pridigi, katero je ljudstvo, kojega je bilo gotovo nad 3000, jako pazljivo poslušalo, so mil. g. kanonik dr. Križanič brali črno sv. mašo, pri kateri je zbor gg. bogoslovcev prav precizno pel triglasno latinsko sv. mašo.

Naj se nasprotniki pravega cerkvenega petja še toliko protivijo, naj to petje zavirajo, kolikor jim drago, enkrat mora priti čas, da se bo pokopalo ono trivialno, verski čut žaljivo, posvetno, in vendar po mnenju nekaterih neki lepo „cerkveno“ petje. Daj Bog, da bi se v tem oziru kmalu kaj storilo v krajih, kjer bi se lahko ali bolje moralo kaj storiti.

Po sv. maši prenesli so rajncega zaslužnega pastirja do nekoliko oddaljene, na lepem hričeku stoječe Marijine cerkvice, kjer so ga v kapelici pred velikimi vratmi položili k zadnjemu pokoju.

Z nado, da se kmalu zopet vidimo, ločili smo se vsi otožni od blagega, očetovsko nam vdanega gospoda, kateremu zdaj gotovo že lepše solnce sije, lepša zarja rumeni. — Naj v miru počiva!

Dnevne novice.

(Mestna hranilnica ljubljanska.) Kako blagodejno deluje mestna hranilnica ljubljanska, priča nam najbolje to, da je do zdaj, ko mestna hranilnica obstoji še-le dobra dva meseca, vložilo 663 strank 243.289 gl. 25 kr. Ta svota govori najbolj jasno za to, da ima naš narod v mestno hranilnico popolno zaupanje. In prav je, da se denar našega ljudstva steka v domač zavod. Mestna hranilnica je podjetje mesta Ljubljane, katero je za vloge in njih obrestovanje poleg splošnega poročstva prevzelo posebno poročstvo ter v ta namen deponovalo znesek 20.000 gl. v državnih zadolžnicah. Kakor pa mestna hranilnica na jedni strani obrestuje vlagateljem kapitalije, in sicer koj prvi dan po vložnem dnevu, in daje obresti vse do plačilnega dne, da kapital nese obresti vsak dan, tako tudi daje posojila na zemljišča ter pomaga delavnemu kmetovalcu za majhne obresti (4½%) na noge. Kar posebno ugaja zemljiškim posestnikom, je to, da poleg nizkih obresti plačujejo amortizacijsko kvoto 1 gl., tako da se vse posojilo izplača v 50 letih. V današnjih trdih časih je ta način plačevanja dolga pravi blagoslov za vsakega dolžnika, kajti znižuje se mu vsako leto kapital, kakor tudi skupna svota obresti. Častiti bralec razvidi iz tega že sam, kako praktično je vrejena mestna hranilnica ljubljanska in koliko koristi prinaša našemu narodu.

(Most čez Save pri Radečah na Dolenjskem.) Na mnoga vprašanja odgovarjamo: Deželni odbor

štajerski je z dopisom z dné 5. novembra t. l. naznanil deželnemu odboru kranjskemu, da hoče načelno pospeševati to podjetje, da pa z ozirom na določen proračun deželnega zaklada ne more letos od deželnega zbora zahtevati velikega kredita, ker bi pregledovanje in pretresovanje načrtov in proračunov, na katerih podlagi bi se moralo sestaviti dotično poročilo deželniemu zboru, potrebovalo več časa. Kranjski deželni odbor bode torej štajerskemu predložil načrte in proračune, da bode štajerski deželni zbor mogel ukrepati o gradnji stalnega novega mostu.

(Imenovanje.) Poštними oficijali so imenovani v Ljubljani gg.: Rihard Freyer, Fran Bergant in Josip Tance.

(„Südsteirische Post“ in kranjske razmere.) V včerajšnjem članku „Svobodne misli“ trdili smo naravnost, da se naše slovensko ljudstvo ni še dokopalo do povoljne politične izobraženosti in zadoštnega poznavanja razmer. Kako tudi, saj celó gospodje, ki pišejo časnike in hočejo našemu ljudstvu kazati pot, ne poznajo odnošajev naših v oni meri, kakor zahteva njih poklic ali posel! Le mimogredé omenimo neke gorostasne bedastoče, ki priča ali o popolnem neznanju ožjih naših razmer ali pa o skrajni zlovoljnosti, v 95. številki „Edinosti“ v dopisu iz Pulja; in „Südsteirische Post“ je v 99. svoji številki z dne 11. t. m. tudi pokazala, da med Kranjsko in Štajersko teče Sava, ki odnaša celó močne glasove proti Hrvatski. Imenovani list piše namreč sicer jako povoljno o zadnji „izjavi“ deželnih poslancev kranjskih, a pravi mej drugim: „Diese ‚Erklärung‘ ist also von allen nationalen Abgeordneten unterschrieben; wir finden darunter z. B. den Namen des Erz-Radicalen Hribar neben dem des Vertreters der schärfsten clericalen Tonart, nemlich des Kaplans Žitnik, bekanntlich des Gegencandidaten Kluns; wir finden dort den Namen des bewährten Alt-Slovenen Svetec neben dem des heissblütigen Jung-Slovenen Tavčar etc.“ Temu nasproti konstatujemo, da naš vrednik ni bil in ni mogel biti protikandidat preč. g. kanonika Kluna, kajti prvi je kandidoval na Dolenjskem, a drugi na Gorenjskem. Ostala „epitheta ornantia“ pa naj imenovani list sam opravičuje.

(Južnoštajerska hranilnica v Celji) se kaj lepo razvija. Od 1. do 13. decembra, torej ne celo v 14 dneh so stranke vložile 118.997 gld. 80 kr.; vzdignile niso nič. Koncem novembra so znašale vloge 203.954 gld. 51½ kr., vkupe tedaj 322.952 gld. 31½ kr.

(Umrli) je na Dunaji dné 13. t. m., ob 1. uri popoldne, previden s sv. zakramenti za umirajoče, ekscelencija grof Maks Coudenhove, deželni komtur nemškega viteškega reda. Rojen je bil v Aschaffenburgu na Bavarskem dné 2. novembra 1805, slovesne obljube je naredil 14. januarja 1836. Bil je podmaršal, tajni svetovalec Nj. Velečanstva, dosmrtni ud gospodske zbornice itd.

(Osemdesetletnico) je praznoval včeraj, kakor čitamo v „Naši Slogi“, prečast. g. Ivan Dukić-Orban, kanonik stolnega kapitola v Trstu. Vele-vredni starina se je rodil v selu Furlanija pri Kastvu.

(Petdesetletnica stolice slovanskih jezikov v Parizu.) V prisotnosti mnogobrojnega občinstva je pričel dné 6. t. m. opoldne, — kakor se poroča „Č. Polit.“ iz Pariza, — gosp. Louis Léger šesto leto svoje delavnosti kot profesor na visokem francoskem vseučilišču (Collège de France). Stolica slavi letos petdesetletnico svojega obstanka, in radi tega se je g. Léger tudi toplo spominjal tega slučaja. Prvi profesor slovanskih književnostij v Parizu je bil slavni poljski pesnik Adam Mickiewicz. Vsa hvala znamenitemu publicistu Foncheru, osebnemu prijatelju Mickiewiczevemu in ministru Cousinu, da sta tedaj zbornico spravila do podjetja, katero je v tisti dobi provzročilo po vsi Evropi veliko hrupa. Nemčija in Avstrija smatrali ste oživotvorenje te stolice kot politično agitacijsko sredstvo, ko so nasprotno hoteli njeni ustanovniki ustanoviti med poljskimi, v Parizu živječimi izseljenci literarni krog, iz katerega naj bi pohajalo daljše znanje slovanskega sveta, popolnoma nepoznanega do te dobe v Parizu. Poljski izseljenci so bili tedaj z načelnikom svojim, knezom Czartoryskim, predmet največjih simpatij francoske mladine, in jezik pa poljska literatura sta bila tako v šegi, kakor je zdaj ruska. Dasi predloženi predlog mnogostransko ni ugajal zbornici, in zlasti radi tega ne, ker je bil v vednostnem oziru in radi neznanega slovanskega slov-

stva slabo utemeljevan, vendar se je posrečilo ministru Cousinu, katerega je v poslaniški zbornici podpiral tedanji vrednik „Revue Orientale“, g. Denis, in v senatu g. Girardeaux, uveriti merodajne kroge o tem, da je velike važnosti, poznavati narode, ki po tedanji statistiki brojijo nad 60 milijonov duš. Tako je bil imenovan slavni Mickiewicz koncem septembra 1840. leta izrednim profesorjem slovanskih jezikov in književnosti, začasno radi tega, ker je k definitivnemu nameščenju trebalo francoske narodnosti. Imenovanje iznenadilo je samega Mickiewicza, ki je vsled tega zabredel v velike zadrege: ni bilo skoro nobenih knjig in Mickiewicz se je moral početkom omejiti samo na svoj lastni razgled, vsled česar se je pa večkrat pripetilo, da je ukrenil na polje obrazotvornosti in prevelikega idealizma. V tej smeri motilo in uverovalo ga je navdušeno mišljenje večine njegovega slovanskega, zlasti poljskega poslušalstva. Mickiewiczovi nastopniki in njih poslušalci postali so hladnejši, motreč z mirno in strogo vednostno oceno poznavanje Slovanov, katero delo je bil z navdušenjem pričel pokojni poljski pesnik in učenjak. — Sedanji profesor slovanskih jezikov in književnosti v „Collège de France“, g. Louis Léger, drži se pri svojih predavanjih nastopnega vsporeda: Vsako leto se peča zlasti s civilizacijo kakega slovanskega naroda, poleg tega se pa zanimlje s svojimi poslušalci za kritične etimološke študije. Tekom šestih let svojega delovanja je predaval že o zgodovini civilizacije Jugoslovanov (tudi o Slovenceh), zapadnih katoliških Slovanov (o razvoju civilizacije na Poljskem v srednjem veku) itd. Letos so prišli na vrsto Čehi (o borbi Čehov zoper germanizem), o kojih se je v svojem prvem predavanju nastopno izrazil: „Ne mnogobrojni narod, toda velik!“ (Un petit peuple, mais une grande nation.) Tem načinom so tudi Čehi postali, kakor zaslužijo, poznati na Francoskem. Doslej so po izreku g. Légerja znani iz minolosti širjim krogom francoskim — kar je jako megleno — samo Jan Hus in Jeronim Praški. Po petdesetih letih torej, odkar je ustanovljena ta slovanska stolica v „Collège de France“, bode prvi-krat civilizatorični boj Čehov predmet temeljitega pretresavanja.

(Jugoslovanska akademija) v Zagrebu je imenovala svojim rednim členom g. dr. Konstantina Jirečka, profesorja praškega češkega vseučilišča, za njegove odlične zasluge na polji zgodovine in narodopisja južnih Slovanov. — Obširnejše poročilo prihodnji.

(Cerkev pogorela.) Iz Trsta se poroča, da je včeraj po noči pogorela župnijska cerkev v Škednju pri Trstu. Ogenj je nekda zanetil cerkvenik vsled neprevidnosti. Cerkev je bila pri „Assicurazioni Generali“ zavarovana za 40.000 gld.

(Šišenske čitalnice) redni občni zbor bode sv. Stefana dan ob 3. uri popoldne. Dne 2. svečana bode čitalnica priredila Vodnikovo besedo.

(Vabilo) k dramatičnej predstavi, katero priredi narodna čitalnica v Kamniku v nedeljo dné 15. decembra 1889 na korist fondu za prenaradbo odra. Igrala se bode „Požigalčeva hči“, resna igra s petjem v 5 dejanjih. Češki spisal Jos. K. Tyl, poslovenil Josip Staré. — Vstopnina navadna. — Preplačila se z ozirom na zgoraj navedeni namen hvaležno vsprejmó. — Začetek ob 7. uri zvečer.

Telegrami.

Dunaj, 14. decembra. Kardinal Ganglbauer je ob 1. uri 25 minut umrl.

Budimpešta, 14. decembra. Zgornja zbornica: Dopis ministerskega predsednika, da je cesar potrdil odpoved nadvojvode Ivana dostojanstvom in naslovom, se vzame na znanje, potem pa se nadvojvoda izbriše iz zapisnika zgornje-zborničnih članov.

Berolin, 14. decembra. „Klinische Wochenschrift“ pravi, da se razsajanje nahodne mrzlice v Berlinu ne more več tajiti. Profesor Leyden je pri svojem predavanju izjavil, da je več nego tretjina berolinskih prebivalcev vsled te mrzlice zbolela.

Madrid, 14. decembra. „Correspondencia“ pravi, da se je mladi kralj prehladil, vendar se mu je pa proti večeru na boljše obrnilo.

Umrli so:

V bolnišnici:

11. decembra. Marija Vidic, gostija, 70 let, starostno oslajenje. — Gregor Grošelj, delavec, 28 let, pljučna tuberkuloza.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
opazovanja		zrakomera v mm	toplomera po Celziju			
13	7. u. jut.	738.9	1.8	sl. vzh.	del. jasno	0-00
	2. u. pop.	738.6	3.4	sl. "	"	
	9. u. zveč.	738.2	2.0	sl. szap.	oblačno	
Srednja temperatura 2.4° za 3.2° nad normalom.						

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

14. decembra.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	86 gld. 10 kr.
Srebrna „ 5% „ 100 „ 16% „	86 „ 50 „
5% avstr. zlata renta, davka prosta	108 „ 05 „
Papirna renta, davka prosta	100 „ 90 „
Akcije avstr.-ogerske banke	919 „ — „
Kreditne akcije	317 „ 50 „
London	117 „ 25 „
Srebro	— „ — „
Francoski napoleond.	9 „ 32½ „
Cesarski cekini	5 „ 57 „
Nemške marke	57 „ 60 „

Št. 21038.

Vabilo.

(3-1)

Vže mnogo let oproščajo se blagotvoritelji čestitanja ob novem letu in ob godovih s tem, da si jemljejo oprostne listke na korist ubožnemu zakladu.

Na to hvalevredno navado usoja si magistrat tudi letos slavno občinstvo opozarjati z dostavkom, da sta razpečevanje oprostnih listkov tudi letos drage volje prevzela gospoda trgovca Karol Karinger na Mestnem trgu št. 8 in Albert Schäffer na Kongresnem trgu št. 7.

Vrhu tega bodo v smislu obstoječega ukrepa občinskega sveta mestni služniki, kakor vlni tudi letos raznašali oprostne listke po hišah.

Za vsak oprostni listek, bodisi za novo leto ali za god, je kakor do sedaj položiti petdeset krajcarjev in na vpisni pólí poleg imena pristaviti število vzetih listkov.

Velikodušnosti niso stavljene meje.

Pisnim pošiljkatvam bode pridejana razložna adresa.

Imena blagotvoriteljev se bodo sproti razglašala po novinah.

Mestni magistrat ljubljanski, dné 2. decembra 1889.

Župan: GRASELLI.

ZA ZIMO!!!

Preč. duhovščini, p. n. gg. zdravnikom, logarjem, tovarniškim uradnikom, oskrbnikom in vsakateremu

v varstvo zoper prehlajenje

najbolje priporočeno:

1 trikot-flanelen telovnik in 1 take spodnje hlače skupaj gld. 2-75
isto za gospe „ 3-
otroška spodnja obleka „ 1 do 1-50.

Naročbe posreduje I. avstrijska trgovska nazn.-novalnica v Brnu. (30-28)
(I. oester. Handels-Auskunfts-Bureau Brünn.)

Brata Eberl,

izdelovalca oljnatih barv, firnežev, lakov in napisov.

Pleskarska obrt za stavbe in meblje.

Ljubljana,

na Franciškansko cerkvijo v g. J. Vilharja hiši št. 4.

priporočata prečast. duhovščini in p. n. občinstvu vse v njih stroko spadajoče delo v mestu in na deželi kot znano resno fino delo in najnižje cene.

Posebno priporočilne za prekupe so oljnaté barve v ploščevinastih pušicah (Bleichenbüchsen) v domačem lanenem oljnatem firnežu najfinije naribane in boljše nego vse te vrste v prodajalnah. (18)

Cenike na zahtevanje.

Proti sušečim boleznim, jetiki, škrofeljnom (bramorjem), bramorjastim boleznim kostij, krvici ali angleški bolezni in kožnim spuščajem ga ni boljšega sredstva, kot je ribje olje s katranom lekarja Piccoli-ja v Ljubljani. Steklenica 80 kr. Vnanja naročila izvršujejo se z obratno pošto. (2)

Lekarna Trnkóczy

v
Ljubljani, Kranjsko.

Razpošilja se vsak dan po pošti v vse dele cesarstva, kakor tudi v inozemstvo in celo v Ameriko.

Lekarna Trnkóczy priporoča p. n. občinstvu izbrana, izključno po dolgoletni skušnji kot izvrstno vplivajoča z mnogimi zahvalnimi pismi priznana medicinsko-farmacétska domača sredstva.

Hmelova sladna kava. Zdravniški priporočena!

Prihaja pri gospodinjstvu mnogo mleka in sladkorja ni treba rabiti.

Hom-ova sladna kava (zdravilna kava) je lahko prebavljivo želodec krepčujoče **redilo, štedilna kava** prijetnega okusa in dobrega duha, važna je za **slednjega in neobhodno potrebna** (služec za pridobivanje in ohranjanje zdravja) za vse bolnike zlasti trpeče na želodec, prihi, jetrih, protinu, obistih in živcih, pri kašlju, hripavosti itd., za prebolele, slabotne osebe, dojenice, otroke, ženske pred in po otroški postelji, krviravne, bledične itd. itd. Zatorej se more dajati prednost tej kavi pred neredilno, živce razdražujočo in (v večjih množinah vžito) otrovno vplivajočo indijsko kavo in kitajskim čajem.

Zametek s 1/4 kilo vsebine velja 30 kr.
Najceneje se dobiva v poštnih zavojih po 4 kilo, v katerih je 16 zametkov.

Gospodu pl. Trnkóczy-ju, lekarju v Ljubljani!
Vaša „hmelova sladna kava“ se je za prebolele jako dobro pokazala, pošljite je še 5 zametkov.

Spoštovanjem **Dr. Ferd. Zeissler,**
kopališki zdravnik.

Kopališče Bled (Kranjsko), 2. januarja 1888.

Marijacejskih kapljic za želodec

1 steklenica z navodilom za rabo vred le **20 kr.**, 1 dvanaestorica **2 gld.**, 5 dvanaestorice **8 gld.** pripravljeneh po originalnem receptu, potrjenih z mnogimi spričevanji kot gotovo vplivajoče sredstvo proti **boleznim želodca** in njihovim posledicam.

Visokorodni gospod
pl. Trnkóczy, lekar v Ljubljani.

Vaše cenjeno pisanje in pošiljatev Vaših odličnih zdavil sem z veseljem prejel. Pošiljam Vam pet dolarjev, za kateri znesek mi blagovolite zopet poslati nastopnih zdavil: 1 dvanaestorico Marijacejskih kapljic, dva zvitka pristnih kri čistilnih kroglic, 1 dvanaestorico evetu zoper protin po dr. Maliči, 3 steklenice kranjskega soka iz planinskih zelišč. — Pozdravljam Vas kot Vam udani

Josip Schneller,
Calumet U. S. Michigan v Severnej Ameriki,
dné 23. aprila 1884.

Cvet proti protinu po dr. Maliči.

Schymmer

1 steklenica z navodilom za rabo samo **50 kr.**, 1 dvanaestorica **4 gld. 50 kr.**
Velečastiti gospod lekarničar **pl. Trnkóczy** v Ljubljani.

Ni ga boljše zdravila proti protinu, trganju po udih itd., kot je Vaš sloveči cvet proti protinu po dr. Maliči. O tem sem se s sledečim dogodjajem preveril. Moj ljubi oče trpel je močno za protinom v desni nogi, tako da je bilo strašno poslušati ga, kako je zdihoval. Poslal sem po stekleničico Vašega slovečega cvetu proti protinu. Čas se nam je zdel neizrečeno dolg, dokler nismo dobili stekleničice. Takoj po prvi rabi se bolečina znatno popenjala. Po rabi nekaterih steklenic bil je moj oče v osmih dneh popolnoma zdrav. — S svojim popolnim in najboljšim prepričanjem pravim, da ni boljše sredstva proti protinskim bolečinam, nego Vaš izvrstni in gotovo vplivajoči cvet proti protinu po dr. Maliči.

Vam udani **Ivan Galović-Perišić.**
Berseč (Hrvatsko), meseca marca 1889.

Sirup kranjskih planinskih zelišč,

namenjen s **podfosfornokislim apnom** in **železom**, napravljen iz **najkrepkejših in najbolj svežih planinskih zelišč**, je pri p. n. občinstvu jako priljubljen, tor se rabi zopet: **prane in pljučne bolezni, kašelj, krčeviti in oslovski kašelj, hripavost.** Steklenica z navodilom rabe stane le **50 kr.**, dvanaestorica **5 gld.**

Velečastiti gospod lekarnar!
Stotero zahvalo Vam izročam na izvrstnosti Vašega izbornega „sirupa kranjskih planinskih zelišč“. Nad 70 let star starček, katerega sta zelo mičila kašelj in teška suha, tedaj pljučna bolezen, odzdravel je vsled rabe Vašega izbornega planinsko-zeliščnega sirupa, tor se je tako rešil bližnje smrti. Pošljite mi za vse slučaje še nekaj steklenic Vašega preskusnega leka.

Šmarje (Štajersko), 19. dan novembra 1884.

Odličnim spoštovanjem

Mark. Sket.

Prosimo, naj se nam pismeno ali z dopisnico za 2 kr. pod naslovom „**Lekarna Trnkóczy v Ljubljani**“ pošiljajo poštna naročila, katerim naj se pridene natančni naslov prejemnikov. (Ime, kraj, hišna številka, zadnja pošta in dežela.)

Pristne planinskozeliščne kri čistilne kroglice.

Cena škatljici z navodilom rabe le **21 kr.**, zavoj po **6 škatljicami 1 gld. 5 kr.**, 5 zavojev **4 gld. 75 kr.**

Blagorodni gospod **pl. Trnkóczy,** lekarnar v Ljubljani.

Že večkrat sem imel priliko, rabiti Vaše »kri čistilne kroglice« po 21 kr. zoper zaprtje, težave v želodec, glavobol in pomanjkanje teka. Dolžnega se čutim, da Vam izrečem najtoplejšo zahvalo za to izvrstno sredstvo, ki je pri meni izborno vplivalo, ter da najbolje priporočam to sredstvo vsakemu, ki trpi vsled težav v želodec, glavobola in pomanjkanja teka.

V Ljubljani, 2. dan aprila 1889.

Odličnim spoštovanjem

Anton Mikulinič, po domače **Tone,**
krečmar »pri Virantu« v Ljubljani.

LEKARNA TRNKOCZY

zraven rotovža v Ljubljani

prodaja in vsak dan s prvo pošto razpošilja. (1)

Naznanilo in priporočilo.

Ker je moja filijalna delavnica tik mesarskega mosta na prostem, kar je proti obrtni postavi in ker o mrzlem zimskem času sploh ni mogoče delati na prostem, sem za čas zimske dobe opustil filijalo ter opozarjam sl. p. n. občinstvo, naj se izvoli potruditi do moje

prave delavnice v lastni hiši

nasproti parnemu mlinu

ter me z obilnim naročanjem počasti. Kakor doslej, zagotavljam i v prihodnje **trpežno delo in ceno postrežbo.**

Velepoštovanjem

Vinko Čamernik,
kamnosek.

(3—2)

Kako moremo vreme naprej doleteti.

Edino le s „**hygrometrom**“, namreč z vegetabilno vremensko uro. Slednja kaže vreme že 24 ur naprej. Take ure steer v raznih krajih izdelujejo, toda le oni hygrometri so pravi, katere razpošilja **društveni centrale v Frauendorf,** pošta Vilshofen na Bavarskem. Oblika njena je ona člene stenske ure ter je ob enem mičen list za sobe. Cena je jako nizka, namreč le **2 marki.** V elegantnem lesenem ohišju, s steklenim pokrovom **4 marko.** (2—2)

Št. 5890.

Oznanilo.

Dné 9. januarja 1890 ob 10. uri dopoludne vršila se bode v hiši št. 56 v Kranji

prostovoljna prodaja

v zapuščino **Marije Berčič** spadajočega neobremenjenega, na 1900 gld. cenjenega

posestva vlož. šte. 68

kat. občine Kranj s hišo št. 56 v mestu Kranju.

Cenilni zapisnik in dražbeni pogoji, po katerih ima kupec dati pred ponudbo 10% varščine (vadium), so na ogled pri podpisnem sodišču.

C. kr. okrajno sodišče v Kranju,
dné 30. novembra 1889.

Andr. Druškovič

trgovina z železnino na mestnem trgu 10,
priporoča po zelo nizki ceni

okove za okna in vrata, storje za štokadoranje, samokolnice, traverze in stare železniške šine za oboke, znano najboljši kamniški Portland- in Roman-cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi

lepo in močno narejena

štedilna ognjišča

in njih posamezne dele.

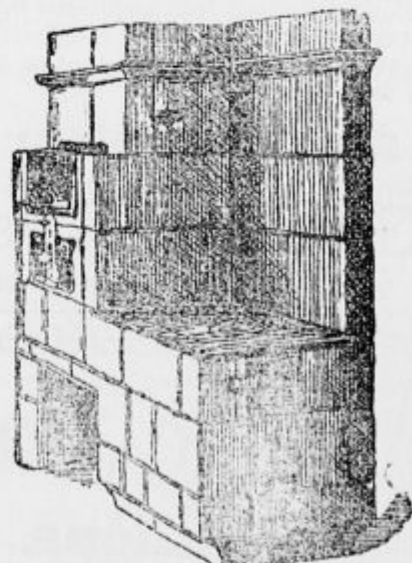
Vodnjake za zabijati v zemljo, s katerimi je mogoče v malih urah in majhnimi stroški na pravem mestu do vode priti; ravno tako se tudi dobivajo vsi deli za izkopane vodnjake, železne cevi in železoliti gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste trombe in ventile in železna okova.

Za poljedelstvo:

(54)

vsake vrste orodja, kakor: lepo in močno nasajeni plugi in plužna, železne in lesene brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd.

Tudi se dobiva **zmitrom sveži dovski mavec (Lengensfelder Gyps)** za gnojenje polja.

Razpis ustanov.

Povodom praznovanja četrdesetletnice vladanja Njih Veličanstva cesarja Franc Jožefa I., ustanovila je zbornica

8 ustanov po 25 goldinarjev

za onemogle obrtnike vojvodinje Kranjske.

Te ustanove so s tem za leto 1889 razpisane. Prošnje naj se podpisani zbornici do 26. decembra t. l. pošljejo, vpriloži naj se jim pa od župnega in občinskega urada potrjeno dokazilo, da je prositelj bil obrtnik, da zdaj zaradi onemoglosti ne more več delati in da je ubog. (2-2)

V LJUBLJANI, dne 12. decembra 1889.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Gosp. G. PICCOLI-ju,

lekarnarju v Ljubljani.

Vinice na Dolenjskem, dne 12. jan. 1889.
Blagovite mi poslati dvanajst steklenic Vase osence za želodec.
Polvalno omenjam, da je bila raba hani poslatih 36 steklenic izvrstna. Bolniki raznih vrst so vživali osenco z najboljšim uspehom. Neka bolnica je bila že za smrt bolna, vsi so mislili, da mora v malo urah umreti; toda komaj je zavžila nekoliko kapljic esence, je že okrevala in čez nekoliko ur popojnoma odzdravela — med tem, da je bila poprej več dni že skoraj na smrtni postelji. Esenca se tudi zaradi njenega izvrstnega vpliva sama najbolje priporočuje.
Z odličnim spoštovanjem
Jurij Kobilj, župnik.

Zahvala in priporočilo.

Udano podpisani zahvali se tem potom prečast. duhovščini in sl. občinstvu za dosedanje naklonjenost ter se ob enem priporoča tudi v bodoče v izkvevanje vseh v

čevljarsko obrt

vštevajočih se del. Za točno, lično in trpežno izvršenje jamči, istotako za mogoče nizko ceno. Spoštovanjem

Matija Horvat,

čevljarski mojster.

(30) v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 32.

Deželna lekarna „pri Mariji Pomagaj“,

Mestni trg št. 11 v Ljubljani,

priporoča se sl. občinstvu ter navaja nastopno le nekaj svojih

vsestranski izkušenih in sigurno zanesljivih zdravilnih sredstev:

Sirup iz planinskih zelišč, proti kašlju, hripavosti, prsnim in pljučnim boleznim. Cena steklenici 50 kr., 12 stekl. 5 gld.

Francoski čaj proti kašlju, prirejen po izvrstem receptu edino le v deželni lekarni, je najsigurnejše sredstvo proti vsem prsnim bolečinam, pljučnemu kataru, kašlju, hripavosti, tesnobi v prsih, oslovskemu kašlju itd. — Cena zavitku 25 kr.

Grenko vino, tudi **želodec krepčujoče vino** imenovano, izvrstno vpliva pri raznih želodčnih boleznih ter je priporočljivo sredstvo proti pomanjkanju slasti do jedi, slabem želodcu, slabem prebavljanju, še posebno upliva pri zastaranih želodčnih boleznih. Steklenica z navodilom za rabo velja samo 80 kr.

Dorševo ribje olje Krona & Comp. v Bergenu, najčistejša in najupliveljša medicinska ribja mast. Mala steklenica velja 50 kr., dvojno velika 90 kr.

Francovo žganje s soljo ali brez soli, pristno francosko blago, sredstvo proti revmatizmu in za oživiljenje in okrepčanje. — Steklenice po 20 kr., 50 kr. in 1 gld.

Ovet za protin in revmatizem, sredstvo za odstranjenje najrazličnejših bolečin, akutnih in kroničnih. Steklenica 50 kr., 12 steklenic 5 gld.

Tinktura za kurja očesa, sigurno sredstvo za odpravo kurjih oces, bradavic in trde kože. Steklenica s čopičem in navodilom za rabo velja 40 kr., šest steklenic 2 gld.

Obliž za kurja očesa, obliž za hriholazce imenovan, Luzerjev 60 kr., isti prirejen po mojem navodilu 40 kr.

Kapljice za odstranjenje krča, neprekosljive glede zdravilnega učinka. Nekaj kapljic na sladkorju ali v kamiličnem čaji takoj ukroti krč. Cena steklenici 36 kr., 12 steklenic le 3 gld.

Olje iz repja je zanesljivo sredstvo proti prezgodnjemu osivenju las, stori lase mehke, odstrani in zabranjuje delanje sitnih luskin na glavi. Posodica 30 kr.

Ustna voda dr. Duflosa je izvrstno, zanesljivo sredstvo za ohranitev zob in zobnega dlesna, ter odstrani vsakovrstne zobne bolezni. Prirejena je ta ustna voda po medicinskih propisih, je torej najzanesljivejše sredstvo v ohranitev zob in dlesna. Cena večji posodici 60 kr.

Jedilni prašek je izvrstno sredstvo proti zlatej žili, slabemu želodcu, zgagi, pomanjkanju slasti in zabranju. Skatljica z navodilom 35 kr.

Ovet v odpravo luskin je najracionalnejše sredstvo za odstranjenje luskin na glavi, ki so mnogokrat vzrok plešam. Cena steklenici z navodilom 80 kr.

Zobna pasta, Odontomegma imenovana. Preskušeno sredstvo za polturo in ohranjenje zob. Porcelanasta posodica velja 60 kr.

Zobne kapljice po dr. Hagerji ukroté urno tudi najhujše zobne bolezni. Steklenica 30 kr.

Zobne kapljice, Odontin imenovane. Steklenica 10 kr., 12 steklenic 90 kr.

Zobni prašek, Heiderjev, je jako priljubljeno in udomačeno zdravilno sredstvo. Skatljica 30 kr.

Slovenski Žepni koledar

za leto 1890

izšel je ter se dobiva v jako lični obliki v „Katol. Bukvarni“, pri J. Giontiniju in M. Gerberju. komad po 20 kr., po pošti 2 kr. več.

Knjižica je posebno primerna kot novoletn darilo za kavarne, kojim se dovoljuje primeren rabat. — Razprodajalcem po jako nižani ceni.

Tudi je dobiti v „Katol. Bukvarni“

„Koledar katol. tiskovnega društva v Ljubljani“ za l. 1890,

namenjen zlasti slovenski duhovščini. Med drugim podaja veroučiteljem zapisnik učencev za več nego 400 otrok.

Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo ta krasnovezani Koledar zastouj; neudom stane 1 gld. 20 kr., po pošti 5 kr. več.

„THE GRESHAM“

zavarovalno društvo za življenje v Londonu.

Podružnica za Avstrijo: Dunaj, Giselastrasse 1, v hiši društva.

Podružnica za Ogersko: Pešta, Franz-Josefplatz št. 5 in 6, v hiši društva.

Društvena aktiva dne 30. junija 1888	frank.	102,846.222 47
Letni dohodki premij in obresti	"	19,161.298 75
Izplačitve za zavarovalne in rentne pogodbe, za zakupnine itd. v dobi društvenega obstanka (1848)	"	207,158.040 —
V zadnji dvanajstmesčni poslovalni dobi vložilo se je pri društvu za novih ponudb, vsled česar iznaša v dobi društvenega obstanka skupni znesek vloženih ponudb	"	50,971.150 —
	"	1,561,757.680 —

Prospekte in tarife, na podlagi katerih izdaja družba police, kakor tudi obrazce za predloge daje brezplačno

glavni zastop v Ljubljani

(12—12)

pri

Gvidu Zeschko-tu

Tržaška cesta, št. 3.

FR. CASERMAN,

izdelovalec obleke za gospode,

Šelenburgove ulice Ljubljana Šelenburgove ulice (nasproti čitalnici)

se priporoča slavnemu občinstvu z mesta in dežele v

izdelovanje obleke po najnovejšem kroju

po mogoče nizkih cenah; istotako svojo bogato zalogo raznovrstnega domačega in inozemskega blaga.

Posebno se priporoča prečastiti duhovščini v izdelovanje talarjev in razne obleke.

Vzorci so franko na razpolago. (25)

Št. 20925.

Razglas.

(1)

Z razpisom z dne 24. novembra 1889, št. 12755, je visoka c. kr. deželna vlada za Kranjsko v sporazumljenji s c. kr. finančnim ravnateljstvom mestni občini ljubljanski dovolila dalnje pobiranje tlakovine na vseh mitnicah po tarifi

4 kr. od vsake vprežene, in 2 kr. od vsake gnane živine za prihodnjih 5 let, to je od 1. januarja 1890 do konca decembra 1894 leta proti temu, da ostanejo veljavna postavno določena oproščenja od tlakovine.

Mestni magistrat razglasa, da se je po tem ravnati in pristavljati, da se bode tlakovina, kakor dosihmal tudi od dne 1. januarja 1890 do 31. decembra 1894 leta pri vseh mitnicah pobirala, se vé da z vednim obzirom na postavna oproščenja od tlakovine.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane, dne 3. decembra 1889.

Vrelec „Carinthia“,

alkalična kiselica,

nahajajoča se poleg gradú Hagenegg na Koroškem, odlična krepčilna pijača, katera se zlasti radi močne vsebine lithija (Lithion) priporoča kot zdravilo proti boleznim v ledjih in v mehurji, ker jih večinoma prepreči ali celo odstrani itd.

Glavna zaloga je v Železni kapli (Eisenkappel) na Koroškem, od tod se (pošta v Kapli) razpošilja ta kiselica v svet; za Kranjsko in Istro zalaga gosp. Miha Kastner v Ljubljani. (51)